

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
ВЛАСНИКІВ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ: СТАН ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконала: студентка 4 курсу, групи 472-2,
денної форми навчання
спеціальності 072 «Фінанси банківська справа
та страхування»

Лучик Ольга Петрівна _____
(підпис)

Керівник: доцент кафедри фінансів і кредиту
Гладчук Ольга Михайлівна _____
(підпис)

До захисту допущено:

На засіданні кафедри

Протокол № 15 від „30” травня 2023 р.

Завідувач кафедрою фінансів і кредиту

_____ *проф. Нікіфоров П.О.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЛАСНИКІВ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ	6
1.1. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів: його суть та призначення.....	6
1.2. Механізм здійснення страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.....	12
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЛАСНИКІВ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ	23
2.1. Загальна характеристика страхової компанії «УНІКА».....	23
2.2. Аналіз страхових виплат і премій зі страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів страхової компанії «УНІКА».....	33
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЛАСНИКІВ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ	38
3.1. Розвиток страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні.....	38
3.2. Зарубіжний досвід страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.....	44
3.3. Впровадження нових технологій у сферу страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів	49
ВИСНОВКИ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність тематики дослідження роботи. Невід'ємною частиною фінансового ринку є страхування. Ця сфера поділяється на багато галузей, тому що вона є основою фінансового захисту фізичних та юридичних осіб. Одним із найпопулярніших складових страхового захисту є обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Поліс даного виду страхування згідно із законодавством України повинен мати кожний власник транспортного засобу. Адже цим самим він забезпечує власну фінансову безпеку і дотримання закону в разі настання страхового випадку.

У сучасних реаліях відбувається стрімке зростання автопарку, підвищення інтенсивності потоків транспортних засобів, таким чином збільшуються ризики, що пов'язані з дорожньо-транспортними пригодами. Це є підставою для збільшення уваги до даного виду страхування та його подальшого розвитку. Саме з його розвитком збільшується можливість розширення покриття ризиків, адже це є головним завданням, яке стоїть перед страховиками, що займаються обов'язковим страхуванням цивільної відповідальності. Перспективи розвитку страхування цивільної відповідальності автовласника є багатообіцяючою, адже усвідомлення ризиків на дорозі та попит на економічну безпеку постійно зростає. Використання нових технологій і аналіз даних може підвищити точність оцінки ризиків і визначення премії, що допоможе страховикам підвищити ефективність і задовольнити потреби клієнтів.

Огляд літературних джерел з тематики дослідження. Багато українських та зарубіжних науковців досліджували питання страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів та описували її стан і розвиток у своїх працях. Зокрема дане питання досліджували наступні науковці: О. В.Марценюк-Розарьонова, О. Шелудько, О.М. Грабчук, В.В. Буряковський та інші.

Аналіз наукових публікацій свідчить про те наскільки важливо і актуально проводити дослідження страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів, його стан та перспективи розвитку для вдосконалення цього виду страхування і впровадження інноваційних технологій.

Мета і завдання дослідження. Метою даної кваліфікаційної роботи є аналіз поточного стану та перспектив розвитку страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів, визначення основних факторів, що впливають на ринок страхування цивільно-правової відповідальності, виявлення проблем та ризиків, а також визначення можливостей для подальшого розвитку та вдосконалення страхового продукту.

Завданнями даного дослідження виступили:

- дослідження теоретичних основ страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів;
- характеристика суті та призначення страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів;
- розгляд економічно-правової бази страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів;
- дослідження механізму оформлення страхового полісу;
- характеристика механізму здійснення виплат у разі настання страхового випадку;
- аналіз стану страхової компанії «УНІКА»;
- аналіз страхових премій та виплат страхової компанії «УНІКА»;
- аналіз сучасного стану страхового ринку та напрямів його розвитку у страхуванні цивільної відповідальності власників транспортних засобів;
- дослідження зарубіжного досвіду у розвитку страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів;

– характеристика процесу впровадження нових технологій у сферу страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.

Об'єктом дослідження цієї кваліфікаційної роботи є економічні відносини, які виникають в процесі здійснення страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.

Предметом дослідження є механізм здійснення страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів у нинішніх умовах господарювання.

Методи дослідження. Для досягнення мети даного дослідження було використано такі методи, як аналітичний, статистичний, документальний, діалектичний. Застосування цих методів дало змогу дослідженню отримати об'єктивну та науково обґрунтовану інформацію про стан та перспективи розвитку страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.

Інформаційна база кваліфікаційної роботи: законодавство України, сайт страхової компанії «УНІКА» та її фінансова звітність, наукові публікації на тему даного дослідження.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох основних розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. У першому розділі розглянуто суть та призначення страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів, а також механізми його здійснення. У другому розділі роботи проведено аналіз страхових виплат і премій зі страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів страхової компанії «УНІКА», а також проведений аналіз страхової компанії та її загального стану. А в третьому розділі роботи розглянуто розвиток сфери страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні та світі а також, впровадження нових технологій у цю сферу.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЛАСНИКІВ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

1.1. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів: його суть та призначення

Страхування є однією з форм захисту майнових та особистих інтересів застрахованої особи за певну плату. Його можна поділити на такі основні галузі як: соціальне страхування, майнове страхування, особисте страхування, страхування підприємницьких ризиків та страхування відповідальності.

Відповідно до теми бакалаврського дослідження детальніше розглянемо такий вид страхування, як страхування відповідальності.

Страхування відповідальності здійснюється з метою відшкодування третім особам збитків, спричинених страховими подіями, що призвели до заподіяння шкоди життю, здоров'ю чи майну постраждалих осіб або пошкодження природних ресурсів. Розвиток і дослідження даного виду страхування почав відбуватися у світі в кінці XIX та на початку XX століття і продовжується до сьогодні. Цікаво буде розглянути думки деяких вчених які вивчали цей вид страхування закордоном на ведені у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1.

Трактування суті категорії «страхування відповідальності» різними закордонними вченими-дослідниками

Вчений	Думка
Роберт Клейтон	«Страхування відповідальності виконує важливу соціальну функцію, сприяючи захисту прав та інтересів постраждалих сторін. Воно збалансовує відповідальність сторін і стимулює безпеку та обережність» [38]

Продовження таблиці 1.1.

Вчений	Думка
Джон Даренберг	"Страховання відповідальності є важливим інструментом, який забезпечує захист інтересів сторін у випадку виникнення шкоди. Воно сприяє розподілу ризиків та забезпечує фінансову стабільність у ситуаціях, пов'язаних з цивільною відповідальністю" [7].
Мартін Геллендер	"Страховання відповідальності може бути використано як інструмент для впливу на поведінку сторін. Застосування правильних стимулів та відшкодувань може спонукати до безпечної поведінки та відповідального ставлення" [37].
Пітер Лоусон	"Важливо враховувати економічні та фінансові аспекти страхування відповідальності. Розумна оцінка ризиків, правильне ціноутворення та управління портфелем ризиків є ключовими елементами ефективного страхування відповідальності" [23].

В Україні є також багато дослідників даного виду страхування такі, як Олег Шелудько, Михайло Хромов, Олена Крилова, Андрій Барановський.

Вид страхування, який ми детальніше розглянемо це страхування цивільної відповідальності власників транспортного засобу. Отже, початок розвитку такого виду страхування, як страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів починається з виникнення автомобіля у 19 столітті та його масового розповсюдження і виробництва. Перший договір з даного виду страхування відбувся в Англії у 1898 році, а через деякий час у багатьох країнах Європи було прийняте законодавство про те, що кожний власник автотранспорту повинен укласти договір страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Тому тепер цей вид страхування став одним з найпопулярніших у світі.

В Україні даний вид страхування теж став обов'язковим для кожного водія. Отже, обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (ОСЦПВ) – це обов'язковий вид страхування,

встановлений Законом України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів». Основними законами при здійсненні даного виду страхування є Законом України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» і Закон України «Про страхування».

Згідно Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» метою здійснення страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів визначають, як «забезпечення відшкодування шкоди, заподіяної життю, здоров'ю та/або майну потерпілих внаслідок дорожньо-транспортної пригоди та захисту майнових інтересів страхувальників» [24]. Також цей закон визначає суб'єкти та об'єкти даного виду страхування. «Суб'єктами обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності є страхувальники, страховики, особи, цивільно-правова відповідальність яких застрахована, Моторне (транспортне) страхове бюро України (далі - МТСБУ) та потерпілі. Об'єктом обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності є майнові інтереси, що не суперечать законодавству України, пов'язані з відшкодуванням особою, цивільно-правова відповідальність якої застрахована, шкоди, заподіяної життю, здоров'ю, майну потерпілих внаслідок експлуатації забезпеченого транспортного засобу» [24].

Відповідно до статті 4 і 5 Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів». Страхувальником виступає особа яка уклала договір зі страхування, а у ролі страховика – страхова компанія яка має відповідну ліцензію на проведення даного виду страхування. МТСБУ (Моторно Транспортне бюро України) є єдиним об'єднанням страхових компаній, яке здійснює обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів за шкоду, заподіяну третім особам.

Є певний перелік ризиків даного виду страхування, які покриваються страховиком у разі настання страхового випадку зі страхувальником на рис.1.1.

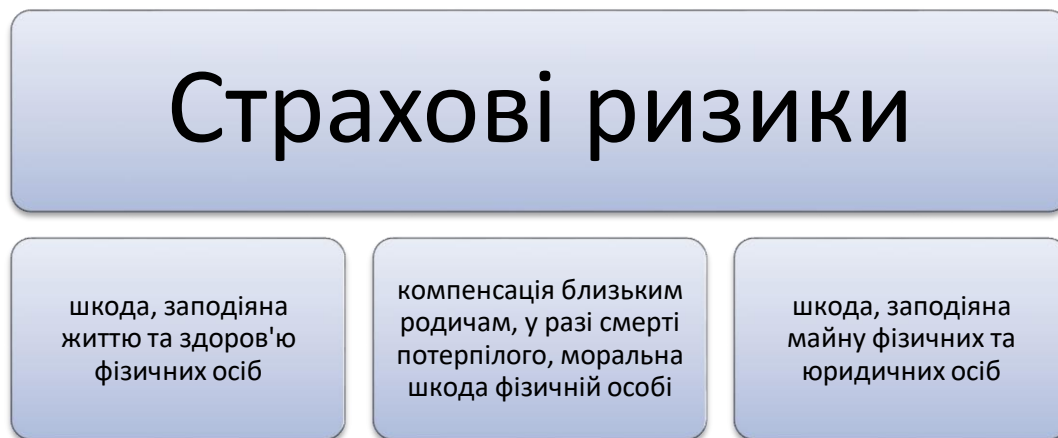

Рис.1.1 Страхові ризики, які покриваються ОСЦВВНТЗ

Уразі настання страхового випадку за даним видом страхування то розмір збитку визначається незалежними оцінювачами або страховими комісарами. Потерпілими вважаються і пасажирів, які знаходилися в автомобілі винуватця ДТП. А для отримання страхових виплат потерпілим потрібно надіслати до страхової компанії заяву про страховий випадок.

Після того як ми розглянули ризики які покриваються даним видом страхування, перейдемо до типів договорів страхування цивільної-правової відповідальності. Відповідно до Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» статті 10: «Договори обов'язкового страхування цивільної-правової відповідальності поділяються на такі види:

- 1) внутрішній договір обов'язкового страхування цивільної-правової відповідальності (ОСЦПВ);
- 2) міжнародний договір обов'язкового страхування цивільної-правової відповідальності (зелена картка)» [24].

Внутрішні договори діють виключно на території України. Дія міжнародних договорів поширюється на ті країни світу які зазначені в тому договорі та є членами системи автомобільного страхування «Зелена картка». Його дію засвідчує відповідний уніфікований сертифікат «Зелена картка», що визнається за дією в цих країнах.

Перейдемо до характеристики поняття «Зелена картка», отже «страховий сертифікат "Зелена картка" - страховий сертифікат єдиної форми, що застосовується в країнах – членах міжнародної системи автомобільного страхування "зелена картка", які зазначені і не викреслені у такому сертифікаті» - згідно Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» [24].

Якщо громадянин нашої країни виїжджає до країни-члена міжнародної системи автострахування "Зелена картка" на власному транспортному засобі, зареєстрованому в Україні, власник відповідного транспортного засобу повинен мати чинний міжнародний страховий поліс, що підтверджується відповідним уніфікованим страховим сертифікатом "Зелена картка". На підставі цього сертифіката страхова компанія, яка видала сертифікат, відшкодовує громадянину України збитки, завдані третім особам внаслідок дорожньо-транспортної пригоди, що сталася з його необережності, протягом терміну дії сертифіката.

Страхові виплати потерпілим у дорожньо-транспортної пригоди здійснюються відповідно до умов, встановлених законодавством про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності країни, на території якої сталася дорожньо-транспортна пригода.

«Запровадження цього страхування соціального захисту потерпілих у ДТП стало однією з передумов входження України до міжнародної системи страхування транспортних засобів «Зелена карта» (така назва визначається кольором страхового поліса), існування цієї системи бере початок з 1953 року» [19].

Щодо призначення обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів то вона полягає у захисті від можливих фінансових витрат у разі настання дорожньо-транспортної пригоди, коли в результаті аварії зазнали пошкоджень транспортні засоби або майно третіх осіб або під час ДТП постраждали пішоходи. Це дає власнику транспортного засобу можливість бути впевненим в тому, що у разі виникнення дорожньо-

транспортної пригоди страхова компанія з якою укладений договір даного виду страхування відшкодує всі можливі збитки, що зменшить ризик банкрутства або суттєвих фінансових труднощів.

Основним причинами активного розповсюдження страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів можна виділити:

- законодавчі вимоги;
- розширення покриття;
- збільшення кількості автомобілів;
- фінансовий захист;
- зростання свідомості про ризики.

Законодавчі вимоги в багатьох країнах світу встановлюють вимоги щодо обов'язкового страхування власників транспортних засобів, що зобов'язує укладанню страхових полісів зі страхування цивільної відповідальності. Такі вимоги спрямовані на захист інтересів третіх осіб, які можуть постраждати в результат дорожньо-транспортної пригоди. А створення системи обов'язкового страхування забезпечує фінансовий захист потенційно постраждалих осіб і створює систему відповідальності для власників транспортних засобів. Тому вдосконалення законодавства є таким вагомим фактором у розвитку страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.

Розширене покриття - це ті додаткові покриття, послуги та вигоди, які пропонують сучасні страхові компанії в рамках страхування відповідальності власників транспортних засобів. Наприклад це можуть бути такі послуги як захист від крадіжки або пожежі автомобіля, допомога в дорозі (до цієї послуги входить виклик евакуатора, розблокування замка машини, підзарядка акумулятора, заміна колеса і пального), страхування пасажирів (тобто у разі настання страхового випадку постраждали пасажири, то цей додатковий поліс забезпечить страхові виплати постраждалим особам), тощо.

Зі зростанням кількості автомобільного транспорту на дорогах відповідно і збільшується ймовірність настання дорожньо-транспортної пригоди та можливість завдати шкоди третім особам, що ставить під загрозу як безпеку

громадськості, так і фінансову стійкість власника транспортного засобу. Завдяки цьому виду страхування є можливість власникам полісу зробити наслідки більш фінансово стабільнішими.

Щодо фінансового захисту то він надається власникам транспортних засобів в разі відшкодування збитків перед третіми особами, а саме витрати на медичну допомогу, ремонт майна чи компенсацію за заподіяну моральну чи фінансову шкоду тощо, залежно від умов страхового полісу.

Зростання усвідомлення шкідливості ризиків, що можуть настати в майбутньому пов'язані з водінням транспортного засобу в суспільстві збільшується. Люди усвідомлюють, що навіть невелика дорожньо-транспортна пригода може призвести до серйозних фінансових втрат і юридичних проблем. Тому вони шукають способи захисту своїх інтересів через даний вид страхування.

Отже, значення обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів полягає у захисті потенційних потерпілих осіб та власників транспортного засобу в наслідок страхового випадку, фінансовій стабільності та дотримання законодавчих вимог.

1.2 Механізм здійснення страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів

Для здійснення страхування з ОСЦПВ страхова компанія повинна отримати ліцензію на цей вид страхування.

Документ який видає страховик та засвідчує факт обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності - страховий поліс.

Згідно Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» визначення терміну страхового полісу звучить наступним чином: «страховий поліс - єдина форма внутрішнього договору страхування, яка посвідчує укладення такого договору» [24].

«Щоб оформити поліс обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності потрібно страховику подати такий перелік документів:

- паспорт громадянина України та ідентифікаційний номер для страхувальника - фізичної особи;
- виписку з Єдиного державного реєстру - для підприємств і організацій;
- водійське посвідчення;
- свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу» [9].

Якщо страхувати таксі та інший маршрутний транспорт, щоб отримати поліс страхування з обов'язкового страхування цивільної відповідальності до оформлення потрібно подати, ще протокол технічного стану транспортного засобу, а термін на який укладається такий договір обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів, обмежується плановою датою проходження наступного техогляду.

«Також існують пільги для певної категорії громадян і при подачі певних підтверджуючих документів отримати знижку у розмірі 50% від вартості полісу. Отримати цю 50% пільгу можуть:

- пенсіонери;
- інваліди II групи;
- особи, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, віднесена до I або II категорії;
- учасники війни» [25].

Умовою для отримання цієї пільги також є особисте володіння і керування транспортним засобом, об'єм двигуна якого до 2 500 сантиметрів кубічних включно. Якщо у власності є інші транспортні засоби, то поліси для них доведеться купувати за стандартними тарифами. Поліс що був оформлений на пільговика, то він дійсний тільки для нього. Також поліс не спрацює, якщо страховка оформлена на водія зі значним стажем, а за кермом опиниться новачок. Важливо пам'ятати при купівлі страховки слід враховувати водійський стаж особи, яка керує транспортним засобом. Якщо в сім'ї з'явився

водій-новачок, який нещодавно отримав права, йому доведеться доплатити за продовження існуючого страхового полісу - без будь-яких обмежень щодо його водійського стажу. В іншому випадку молодий водій не буде покритий полісом.

Є категорії громадян, які мають право їздити і без ОСЦПВ. Це:

- учасники бойових дій та інваліди війни, що визначені законом;
- інваліди I групи, які особисто керують належними їм транспортними засобами або особи, що керують його транспортним засобом в його присутності.

Якщо аварію створить хтось із них, то відшкодувати збитки постраждалим буде МТСБУ.

Договір набуває чинності з 00:00 годин дня початку дії полісу (але не пізніше наступного дня після зарахування страхової премії на банківський рахунок страховика) і діє до закінчення терміну дії договору, зазначеного в страховому полісі. Термін дії страховки закінчується о 24:00 годині зазначеної в полісі дати.

Важливою частиною страхового поліса є сума страхових внесків. Є фактори, які можуть вплинути на ціну поліса з обов'язково страхування цивільно-правової відповідальності.

Страхова сума і виплата є однією з головних складових страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, адже воно звільняє водія транспортного засобу від фінансової відповідальності за серйозну шкоду, заподіяну життю, здоров'ю та майну потерпілого, в межах страхової суми у разі настання страхового випадку. Страховим випадком вважається факт, що внаслідок дорожньо-транспортної пригоди, спричиненої недбалістю водія застрахованого транспортного засобу, заподіяно шкоду життю, здоров'ю або майну третьої особи.

Для початку розглянемо терміни із закону України, такі як «страхова сума», «страхова виплата», «страхове відшкодування». «Страхова сума — грошова сума, в межах якої страховик відповідно до умов страхування зобов'язаний провести виплату при настанні страхового випадку.

Таблиця 1.2

Фактори впливу на вартість страхового полісу ОСЦВВНТЗ [5]

Фактор	Характеристика
Тип транспортного засобу	Чим більший об'єм двигуна, тим вища премія.
Місце реєстрації транспортного засобу	Для різних місць проживання діють свої коефіцієнти розрахунку. До уваги береться розмір міста, кількість транспортних засобів та інтенсивність руху. Чим вищі ці параметри, тим вищий коефіцієнт і більший страховий внесок. Страховку необхідно оформляти за місцем реєстрації транспортного засобу (там, де ви отримували талон про проходження МРЕВ і технічний паспорт, які вказані в свідоцтві про реєстрацію транспортного засобу).
Стаж водіння	Чим він менший, тим більше доведеться заплатити за водія.
Термін дії страхового полісу	Чим коротший термін страхування, тим більший страховий внесок (від 15 днів до 1 року).
Кількість ДТП	За кожен безаварійний рік водій отримує знижку - так званий бонус-малус. Зазвичай це 5% від страхової суми. Коли ви оформляєте новий поліс автоцивілки, страховик може запросити дані з вашого попереднього поліса або його копію для перевірки вашої безаварійної історії. Максимальна знижка за безаварійність становить 20%. Варто розуміти, що страхова компанія має право надати або не надати її.
Пільга у розмірі 50%	можуть отримати пенсіонери, інваліди I і II груп, учасники війни
Тривалість використання транспортного засобу	Цей параметр важливий лише для таксі та транспортних засобів, що використовуються для перевезення пасажирів або вантажів у комерційних цілях і підлягають обов'язковому технічному контролю.
Франшиза	Це та частина що не відшкодовується страховиком у разі настання страхового випадку. Чим менший розмір франшизи тим більша ціна полісу.

Страхова виплата — грошова сума, яка виплачується страховиком відповідно до умов договору страхування при настанні страхового випадку.

Страхове відшкодування — страхова виплата, яка здійснюється страховиком у межах страхової суми за договорами майнового страхування і страхування відповідальності при настанні страхового випадку.» - відповідно до Закону України «Про страхування» [24].

У разі настання страхового випадку страхова компанія повинна здійснити виплати у вигляді страхового відшкодування. Страхове відшкодування не може перевищувати розміру прямого збитку, якого зазнав страхувальник. Непрямі збитки вважаються застрахованими, якщо це передбачено договором страхування. У разі коли страхова сума становить певну частку вартості застрахованого предмета договору страхування, страхове відшкодування

виплачується у такій же частці від визначених по страховій події збитків, якщо інше не передбачено умовами страхування.

Відповідно до Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» страхове відшкодування відбувається за умови заподіяної шкоди життю та здоров'ю потерпілого чи його майну. (Рис 1.2)

Шкода, заподіяна життю та здоров'ю потерпілого внаслідок дорожньо-транспортної пригоди				
збитки, пов'язані з лікуванням потерпілого	збитки, пов'язані з тимчасовою втратою працездатності потерпілим	збитки, пов'язані зі стійкою втратою працездатності потерпілим	збитки, пов'язані зі смертю потерпілого	моральної шкоди, що полягає у фізичному болю, якого потерпілий (фізична особа) зазнав у зв'язку з каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я

Рис. 1.2 Підстави для отримання страхового відшкодування

«Виплати, що пов'язані з лікуванням потерпілого обґрунтовуються витрати, пов'язані з доставкою, розміщенням, утриманням, діагностикою, лікуванням, протезуванням та реабілітацією, медичним доглядом, лікуванням у домашніх умовах та придбанням медикаментів для потерпілого у відповідному медичному закладі. Витрати на лікування та необхідність їх здійснювати повинні бути підтверджені документально відповідним закладом охорони здоров'я. А мінімальний розмір відшкодування за лікування становить 1/30 розміру місячної мінімальної заробітної плати, встановленої законом на дату настання страхового випадку, за кожний день лікування, підтверджений відповідним закладом охорони здоров'я, але не більше 120 днів. У разі

тимчасової непрацездатності потерпілому компенсується втрачений заробіток за період непрацездатності, підтверджений медичною установою» [24].

Шкода, пов'язана зі стійкою втратою працездатності потерпілим внаслідок дорожньо-транспортної пригоди, відшкодовується у розмірі, що визначається відповідно до Цивільного кодексу України. Мінімальний розмір страхового відшкодування становить певну суму, яка відображена у табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Розмір страхового відшкодування у разі отримання стійкої втрати працездатності потерпілим

Група	Страхове відшкодування
для I групи інвалідності	36 мінімальних місячних заробітних плати, встановленої законом на день настання страхового випадку
для II групи інвалідності	18 мінімальних місячних заробітних плати, встановленої законом на день настання страхового випадку
для III групи інвалідності	12 мінімальних місячних заробітних плати, встановленої законом на день застрахованої особи
для неповнолітньої особи, визнаної дитиною-інвалідом	18 мінімальних місячних заробітних плати, встановленої законом на день застрахованої особи

Також у разі настання стійкої втрати працездатності потрібно подати відповідні затверджуючі документи.

У разі смерті жертви дорожньо-транспортної пригоди страховик повинен надати компенсацію, причому загальна сума компенсації не повинна перевищувати мінімальної місячної заробітної плати кожного загиблого в 36-трикратному розмірі. Відшкодування моральної шкоди, завданої смертю фізичної особи, її чоловіка (дружини), батьків та дітей, у розмірі 12 мінімальних заробітних плат за кожну померлу особу. Страховик відшкодовує витрати на поховання та встановлення надгробків, якщо страховик надасть документи, що підтверджують такі витрати, та пред'явить оригінал свідоцтва про смерть. Загальний розмір відшкодування за померлого не повинен перевищувати 12 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на день настання страхового випадку.

Відшкодування шкоди, пов'язаної зі смертю потерпілого, може бути виплачено одноразово. Загальна сума всіх страхових виплат (регламентних

виплат), здійснених за шкоду, заподіяну життю та здоров'ю однієї особи, не може перевищувати страхової суми за таку шкоду.

«Шкода яка була заподіяна в результаті дорожньо-транспортної пригоди пов'язана з такими пошкодженнями:

- з пошкодженням чи фізичним знищенням транспортного засобу;
- з пошкодженням чи фізичним знищенням доріг, дорожніх споруд, технічних засобів регулювання руху;
- з пошкодженням чи фізичним знищенням майна потерпілого;
- з проведенням робіт, які необхідні для врятування потерпілих у результаті дорожньо-транспортної пригоди;
- з пошкодженням транспортного засобу, використаного для доставки потерпілого до відповідного закладу охорони здоров'я, чи забрудненням салону цього транспортного засобу;
- з евакуацією транспортних засобів з місця дорожньо-транспортної пригоди» [24].

За шкоду, заподіяну транспортному засобу, з урахуванням зносу, розрахованого в установленому законодавством порядку, включаючи ремонт пошкоджень, навмисно завданих для рятування потерпілих у дорожньо-транспортній пригоді, та витрати, пов'язані з евакуацією транспортного засобу з місця дорожньо-транспортної пригоди до місця проживання власника або законного користувача транспортного засобу, який керував транспортним засобом на момент дорожньо-транспортної пригоди. Відшкодовуються витрати, пов'язані з відновленням та ремонтом транспортного засобу. Якщо транспортний засіб з обґрунтованих причин необхідно помістити на штраф-майданчик, до розміру шкоди додаються витрати на евакуацію транспортного засобу на штраф майданчика плата за послуги з паркування транспортного засобу.

Транспортний засіб вважається фізично знищеним, якщо його ремонт є технічно неможливим або економічно недоцільним. Ремонт є економічно неможливим, якщо згідно зі звітом (актом) або оцінкою, складеною суб'єктом

оціночної діяльності або експертом відповідно до закону, вартість відновлювального ремонту транспортного засобу перевищує вартість транспортного засобу до дорожньо-транспортної пригоди.

Якщо транспортний засіб визнано знищеним, його власнику відшкодовується різниця у вартості транспортного засобу до і після дорожньо-транспортної пригоди, а також витрати на евакуацію транспортного засобу з місця дорожньо-транспортної пригоди.

Виплати проводяться у разі завдання шкоди пов'язаних з пошкодженням чи фізичним знищенням дороги, дорожніх споруд та інших матеріальних цінностей. Розмір такої шкоди щодо пошкодження або фізичного знищення автомобільних доріг, дорожніх споруд чи іншого нерухомого майна визначається на підставі звіту, акта або висновку про оцінку, складеного суб'єктом оціночної діяльності або експертом відповідно до законодавства.

Обставини, за яких відшкодування не надається, включають наступне: якщо цивільна відповідальність не виникає після заподіяння шкоди, якщо транспортний засіб спричиняє аварію та завдає шкоди здоров'ю, життю та майну пасажирів та водія. Спричинення аварій, пошкодження транспортних засобів під час тренувальних поїздок чи участі в офіційних змаганнях, збитки внаслідок дорожньо-транспортних пригод, якщо вони спричинені масовими заворушеннями та колективними порушеннями громадського порядку, військовими конфліктами, терористичними актами, стихійними лихами, вибухами боєприпасів. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів може не надати компенсацію, які виникли у результаті цих подій.

У разі дорожньо-транспортної пригоди, яка може бути підставою для виплати страхового відшкодування (обов'язкової виплати), водій транспортного засобу, причетний до такої пригоди, зобов'язаний:

- виконувати обов'язки водіїв ДТП, передбачені Правилами дорожнього руху;
- вжити заходів для запобігання або мінімізації подальшої шкоди;

- повідомити іншим, хто бере участь у цій аварії, про себе, своє місце проживання, назву та місцезнаходження вашої страхової компанії, а також надати інформацію про відповідні страхові поліси;

- невідкладно, але не пізніше трьох робочих днів з дня дорожньо-транспортної пригоди, письмово страховику, з яким укладено договір обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності, подати заяву про настання дорожньо-транспортної пригоди.

Якщо у разі настання ДТП один з учасників визнав свою провину і водії досягають згоди з обставинами події цієї дорожньої пригоди, вони мають право спільно скласти протокол про ДТП – так звана європейська угода.

«Європротокол — це спеціальна форма повідомлення про ДТП, яка заповнюється водієм-учасником на місці ДТП, а потім передається страховику, що стає підставою для виплати страхового відшкодування застрахованому. жертва» [24] - згідно Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів». Бланк цього документу видається безкоштовно власникам транспортних засобів при укладенні договору ОСЦПВ.

«Європейська угода може бути використана, коли:

- відсутні, поранені (загиблі) особи;
- водії-учасники ДТП мають поліс цивільно-правової відповідальності автотранспортних засобів;
- згода водія транспортного засобу, учасника ДТП на ці умови;
- у водія немає ознак алкогольного, наркотичного та інших ознак сп'яніння чи наркотичного сп'яніння;
- якщо хоча б одна з обов'язкових умов євроугоди не виконується, ДТП необхідно оформити за допомогою поліції» [19].

У разі настання ДТП (страхового випадку) необхідно за зверненням звернутися до страховика - страхової організації, уповноваженої здійснювати обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників

наземних транспортних засобів відповідного до Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» та Законом України «Про страхування».

Підставою для страхового відшкодування може бути настання дорожньо-транспортної пригоди (далі – ДТП), причому водій транспортного засобу, який спричинив ДТП, зобов'язаний повідомити про аварію негайно, але не пізніше 3 робочих днів з дати аварії. нещасний випадок. Компанія, яка укладає договір обов'язкового страхування цивільної відповідальності. Страхова компанія надає письмове повідомлення про ДТП разом із інформацією про місцезнаходження вашого автомобіля та пошкодженого майна, контактні телефони та вашу адресу.

Для отримання страхового відшкодування потерпілий або інша особа, яка має право на відшкодування, протягом 30 днів з дня подання повідомлення про нещасний випадок подає страховику заяву про страхове відшкодування разом з відомостями та підтверджуючими документами, зазначеними в статті 35 Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів». А відповідно до статті 36 Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» страховик зобов'язаний прийняти рішення про виплату страхового відшкодування протягом 15 днів з дня узгодження розміру страхового відшкодування з особою, яка має право на компенсацію, але не пізніше 90 днів з дати отримання заяви про страхове відшкодування та протягом трьох робочих днів з дати такого рішення страховик надсилає заявнику повідомлення про рішення та зобов'язаний виплатити відшкодування. Страхові виплати виплачуються в безготівковому порядку.

За кожний день прострочення виплати страхової виплати з вини страховика особа, яка має право на страхову виплату, сплачує страховику пеню у подвійному розмірі облікової ставки Національного банку України, що діє на період страхування на термін, протягом якого буде сплачено штраф.

Отже, механізм здійснення страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів складається з двох основних складових, це: укладання договору страхування, отримання полісу та сплати страхових внесків, а також виплат у разі настання страхового випадку зазначеного у договорі страхування. Важливим є правильне оформлення страхового договору та вчасне подання усіх потрібних документів страховику. А при отриманні виплат за договором страхування важливим є вчасне подання документів, що засвідчують настання страхової події з об'єктом страхування.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЛАСНИКІВ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

2.1. Загальна характеристика страхової компанії «УНІКА»

У цьому розділі розглянемо діяльність страхової компанії «УНІКА» та проведемо аналіз її стану. Страхова компанія «УНІКА» входить до складу UNIQA Insurance Group (Австрія), що займає провідні позиції на ринку страхування Центральної та Східної Європи. В Україні "УНІКА" працює вже більше 27 років і пропонує своїм клієнтам усі види ризикового страхування. Датою державної реєстрації ПАТ «Страхова компанія УНІКА» в Україні є 10.12.1994 р.

Страхова компанія УНІКА пропонує понад 90 видів страхових продуктів, вона отримала 31 ліцензію на різні види страхування від, які дають їй право проводити страхову діяльність в Україні.

Статутний капітал ПАТ «СК «УНІКА» становить 155 480 000 грн., який поділено на 3 887 простих іменних акцій номінальною вартістю 40 000 грн. кожна. Кожна акція надає акціонеру — її власнику однакову сукупність прав. Станом на 31 грудня 2022 року сума зареєстрованого капіталу становить у розмірі 155 480 000 гривень сплачено повністю. Склад учасників (власників) товариства станом на 31 грудня 2022 року наведено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Склад акціонерів ПАТ «СК УНІКА»

Акціонер	Кількість акцій (штук)	Частка (%) у статутному
УНІКА Інтернешенал АГ (UNIQA International AG)	3 879 (три тисячі п'ятсот сімдесят сім)	99,794186%
УНІКА Бетайлігунгс-Холдинг ГмбХ (UNIQA Beteiligungs-Holding GmbH)	4 (чотири)	0,102907%
УНІКА Іншуранс Груп АГ (UNIQA Insurance Group AG)	4 (чотири)	0,102907%

Щодо організаційної структури страхової компанії, то спочатку вона мала назву Приватне Акціонерне Товариство «Страхова компанія «КРЕДО-КЛАСИК», яке було зареєстроване Печерською районною державною адміністрацією м. Києва 10.02.1994 року, але рішенням загальних зборів Акціонерів 17 лютого 2010 року змінило свою назву на Приватне Акціонерне Товариство "Страхова Компанія "УНІКА". Товариство є правонаступником всіх прав та обов'язків Приватного Акціонерного Товариства «Страхова компанія «КРЕДО-КЛАСИК».

Організаційна структура товариства затверджується наглядовою радою товариства. Метою створення та діяльності відокремленого підрозділу є виконання функцій та завдань щодо сприяння організації статутної діяльності товариства у відповідному регіоні. Функції, що виконує відокремлений підрозділ: представництво інтересів товариства на території відповідного регіону та/або області України тощо.

Головним органом управлінської структури є загальні збори товариства, які можуть вирішувати будь-які питання діяльності товариства, крім тих, що віднесені до виключної компетенції наглядової ради. Компетенція загальних зборів визначається статутом товариства та законодавством України. В своїй діяльності та при прийнятті рішень загальні збори керуються законодавством України, статутом товариства, Положенням про загальні збори товариства та внутрішніми документами товариства.

«Діяльність функціональних підрозділів приватного акціонерного товариства «Страхова компанія «УНІКА» на основі певних видів страхування, які вони можуть здійснювати. До їхнього переліку відносяться:

- добровільне медичне страхування (безперервне страхування здоров'я);
- добровільне страхування медичних витрат;
- добровільне страхування кредитів (у тому числі відповідальності позичальника за непогашення кредиту);
- добровільне страхування виданих гарантій та прийнятих гарантій;

- добровільне страхування від нещасних випадків;
- добровільне страхування здоров'я на випадок хвороби;
- добровільне страхування наземного транспорту (крім залізничного);
- добровільне страхування відповідальності перед третіми особами (крім цивільної відповідальності власників різних видів транспорту);
- добровільне страхування відповідальності власників повітряного транспорту (включно з відповідальністю перевізника);
- добровільне страхування судових витрат;
- обов'язкове авіаційне страхування цивільної авіації;
- обов'язкове страхування працівників відомчої (крім тих, хто працює в установах і організація, що фінансуються з Державного бюджету України) та сільської пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд);
- добровільне страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ;
- добровільне страхування майна (крім різних видів транспорту та вантажів);
- добровільне страхування фінансових ризиків;
- обов'язкове страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів;
- обов'язкове страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежно-вибухонебезпечні об'єкти та об'єкт, господарська діяльність на яких може призвести до аварії екологічного та санітарно-епідеміологічного характеру;
- обов'язкове страхування тварин на випадок загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нещасних випадків у

випадках згідно з переліком тварин, встановленим Кабінетом Міністрів України;

- обов'язкове страхування цивільної відповідальності оператора ядерної установки за шкоду, яка може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту;

- обов'язкове страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї;

- обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті;

- добровільне страхування відповідальності власників водного транспорту;

- добровільне страхування водного транспорту;

- добровільне страхування залізничного транспорту;

- обов'язкове страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків при перевезенні небезпечних вантажів;

- добровільне страхування цивільної відповідальності власників наземного транспорту (включно з відповідальністю перевізника);

- добровільне страхування повітряного транспорту;

- добровільне страхування вантажів та багажу;

- обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників наземних транспортних засобів;

- обов'язкове страхування предмета іпотеки від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження або псування;

- обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса» [27].

Перейдемо до аналізу динаміки складу і структури пасивних та активних операцій страхової компанії «УНІКА». Для цього аналізу візьмемо дані з

фінансової звітності за 3 останні роки. Розпочнемо аналізу стану активів страховика, наведених у Таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

Динаміка структури активів ПрАТ СК «УНІКА» за 2020-2022 рр. [27]

Показники у тис. грн..	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Абсолютне відхилення, тис грн		Відносне відхилення, %	
				2020-2021	2021-2022	2020/2021	2021/2022
Інвестиції у боргові цінні папери	391 883	959 923	527 159	568 040	-432 764	244,95	54,91
Обладнання та інші основні засоби	68 179	65 785	55 469	-2 394	-10 316	96,48	84,31
Розрахунки з МТСБУ	56 473	55 962	75 534	-511	19 572	99,09	134,97
Інші непоточні фінансові активи	5 220	5 220	5 220	-	-	-	-
Грошові кошти та їх еквіваленти	30 663	154 832	228 496	124	73 664	504,94	147,57
Депозити в банках	329 492	346 574	372 255	17 082	25 681	105,18	107,41
Інвестиції у боргові цінні папери, поточні	764 832	342 826	1 034 875	-422 066	692 049	448,53	301,86
Дебіторська заборгованість за договорами страхування	312 264	327 753	269 200	15 489	-58 553	104,96	82,13
Поточна частина відстрочених аквізиційних витрат	165 862	191 853	166 203	25 991	-25 650	115,67	86,63
Частка перестраховиків у резерві на покриття збитків	147 046	316 447	989 104	169 401	672 657	215,20	312,56
Всього поточних:	2 045 220	1 900 561	3 197 545	-144 659	1 296 984	92,92	168,24
Всього активів:	2 604 653	3 038 619	3 934 769	433 966	896 150	116,66	129,49

Провівши аналіз складу та динаміки структури активів страхової компанії «УНІКА» можна побачити що кількість активів збільшується. Станом на 2021 рік кількість активів зросла на 16,66% у порівнянні з 2020 роком, і у 2022 році на 29,49% в порівнянні з 2021 роком. Розглянувши активи страховика окремо по розділах, у першому розділі «Непоточні активи» можна спостерігати стрімке збільшення у 2021 році у порівнянні з іншими роками. У другому розділі активів «Поточних активів» буде відбуватись поступове збільшення їхньої кількості протягом даного періоду.

Тепер перейдемо до розгляду пасивів компанії, а саме до її капіталу та зобов'язань. Розпочнемо аналіз з капіталу компанії. Таблиця 2.3.

Таблиця 2.3.

Динаміка структури капіталу ПрАТ СК «УНІКА» за 2020-2022 рр. [27]

Показники у тис. грн..	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Абсолютне відхилення		Відносне відхилення %	
				2020-2021	2021-2022	2020/2021	2021/2022
Зареєстрований капітал	155 480	155 480	155 480	-	-	-	-
Емісійний дохід	35 787	35 787	35 787	-	-	-	-
Резерв переоцінки цінних паперів	(946)	(10 067)	(51 283)	-9 121	-41 216	-89,36	509,41
Нерозподілений прибуток	605 148	699 533	1 072 268	94 385	372 735	15,59	153,28
Всього капіталу	795 469	880 733	1 212 252	85 264	331 519	10,71	137,64

Сума зареєстрованого капіталу страхової компанії становить 155 480 тис. грн. і вона залишається незмінною протягом даного періоду, як і емісійний дохід страховика, що становить 35 787 тис. грн. Але в той час завдяки нерозподіленому прибутку загальний розмір капіталу страхової компанії зростає з кожним роком розглянутого періоду.

«Якщо говорити капітал та про управління цим капіталом то воно спрямоване на досягнення наступних цілей:

- дотримання вимог до капіталу, встановлених страховим регулятором (Національний банк України);
- забезпечення здатності компанії функціонувати в якості безперервно діючого підприємства.

Компанія вважає, що загальна сума капіталу, управління яким здійснюється, дорівнює сумі капіталу, показаного у звіті про фінансовий стан. Станом на кінець кожного звітного періоду компанія аналізує наявну суму власного капіталу та може її коригувати шляхом виплати дивідендів акціонерам або повернення капіталу акціонерам» [27].

Тепер перейдемо до не менш важливої частини пасивів страховика - його зобов'язань, відображених у Таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка структури зобов'язань ПрАТ СК «УНІКА» за 2020-2022 рр. [27]

Показники у тис.грн.	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Абсолютна		Відносна%	
				2020/ 2021	2021/ 2022	2020/ 2021	2021/ 2022
Непоточні зобов'язання, всього	46 009	57 294	33 182	11 285	-24 112	124,52	57,91
Поточні зобов'язання:							
Поточна частина резерву незароблених премій, загальна сума	869 693	1 004 540	867 246	134 847	-137 291	115,5	86,33
Резерви на покриття збитків, загальна сума	351 844	845 879	1 356 360	494 035	510 481	140	160,34
Кредиторська заборгованість за договорами страхування	162 083	57 251	147 173	-104 832	89 922	35,32	257,06
Всього	1 763 175	2 100 592	2 689 335	337 417	588 743	119,13	128,02
Всього зобов'язань	1 809 184	2 157 886	2 722 517	348 702	564 631	119,27	126,16
Всього пасивів	2 604 653	3 038 619	3 934 769	433 966	896 150	116,66	129,49

Найбільшу суму непоточних зобов'язань можна було побачити у 2021 році - 57 294 тис.грн., але у 2022 році їхня кількість зменшилась до 33 182 тис.грн. Щодо поточних зобов'язань, то однією з важливих показників зобов'язань для страховика є резерви на покриття збитків і сума цього показника зростала в періоду від 2020-2022 роки. Резерви для покриття збитків є важливими, тому що вони потрібні для того, щоб у разі настання страхового випадку страхова компанія змогла за допомогою них сплатити в повному обсязі страхове відшкодування. Якщо говорити про пасиви страхової компанії то їхня кількість зростає протягом розглянутого період, такі тенденції до зросту можна помітити в зобов'язаннях та капіталі.

Для оптимальної роботи компанії потрібно відстежувати фінансові результати її діяльності, щоб правильно та вчасно вирішувати проблеми, які можуть виникнути у роботі і щоб надалі працювати з доходом. Для проведення аналізу динаміки структури фінансових результатів протягом останніх років слід використовувати форму звітності №2 Звіт про фінансові результати. Розпочнемо розгляд дохідної частини звітності у Таблиці 2.5.

Таблиця 2.5.

Доходи ПрАТ СК «УНІКА» за 2020-2022 рр. [27]

Показники	Рік			Абсолютне відхилення «+;-»		Відносне відхилення %	
	2020	2021	2022	2020-2021	2021-2022	2020/2021	2021/2022
Чисті зароблені страхові премії	2 054 706	3 012 588	2 830 844	957 882	-181 744	146,62	93,97
премії підписані, валова сума	2 495 571	3 546 106	2 970 230	1 050 535	-575 876	142,09	83,76
премії, передані у перестраховання	321 343	396 148	192 065	74 805	-204 083	123,27	48,48
зміна резерву незароблених премій, валова сума	133 982	150 441	(153 371)	16 459	-303 812	112,28	-201,94
Інші операційні доходи	146 391	14 503	321 454	-131 888	306 951	9,91	22,16
Інші фінансові доходи	164 864	226 856	314 585	61 992	87 729	137,60	138,67
Інші доходи	18 660	10 483	7 697	-8 177	-2 786	56,17	73,42

Страхові премії є головною частиною доходу для більшості страхових компаній і важливою фінансовою основою їхньої діяльності. Саме тому зростання кількості премій є таким важливим для страховика. Сума чистих зароблених премій у періоду від 2020 року до 2021 року зросла на 46,62%, але у 2022 році вона знизилася на 52,65% у порівнянні з 2021 роком. Окрім страхових премій, страхові компанії можуть також отримувати інші джерела доходу, такі як інвестиційний дохід від управління страховими резервами та дохід від додаткових послуг, таких як консультування та управління ризиками. Дані показники доходу страхової компанії мають темп до зростання.

Перейдемо до аналізу не менш важливої частини фінансової звітності компанії – її витрат у Таблиці 2.6.

Таблиця 2.6.

Витрати ПрАТ СК «УНІКА» за 2020-2022 рр. [27]

Показники	Рік			Абсолютне відхилення «+;-»		Відносне відхилення %	
	2020	2021	2022	2020-2021	2021-2022	2020/2021	2021/2022
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	908 741	1 261 072	1 013 143	352 331	-247 929	138,77	80,33
Адміністративні витрати	(350 775)	(503 546)	(526 888)	-152 771	-104,63	143,55	104,63
Витрати на збут	(548 737)	(999 229)	(928 400)	-450 492	70 829	182,09	92,91
Інші операційні витрати	(90 962)	(79 299)	(69 321)	11 663	9 978	87,17	87,41
Витрати (дохід) з податку на прибуток	(135 707)	(135 099)	(118 052)	608	17 047	99,55	87,38

Щодо суми адміністративних витрат та витрат на збут, то вони мають темп до зростання протягом 2020 - 2022 років. Хоча, якщо розглянути показник «Інші операційні витрати», то сума цього показника протягом 3 років зменшилася. Витрати з податку на прибуток залежать від суми прибутку компанії, відповідно зростає прибуток компанії – зростає і сума податку на прибуток, прибуток зменшується – зменшується і розмір цього податку. Важливим показником для оцінки фінансової ефективності страхової компанії є чисті понесені збитки за страховими виплатами. У страховій компанії «УНІКА» цей показник кожного року збільшувався.

Тепер розглянемо прибуток страхової компанії у Таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Прибуток ПрАТ СК «УНІКА» за 2020-2022 рр. [27]

Показники	Рік			Абсолютне відхилення «+;-»		Відносне відхилення %	
	2020	2021	2022	2020-2021	2021-2022	2020/2021	2021/2022
Валовий прибуток (збиток)	1 145 965	1 751 516	1 817 701	605 551	66 185	152,84	103,77
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)	282 209	91 663	452 284	-190 546	360 621	32,48	493,42
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)	437 711	317 666	276 066	-120 045	-41 600	72,57	86,90
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	302 004	182 567	158 014	-119 437	-24 553	60,45	86,55

За результатами аналізу чистий фінансовий результат компанії був найвищий у 2020 році і поступово зменшувався, і у 2020 році його розмір становив 302 004 тис.грн, у 2021 році - 182 567 тис.грн, а у 2022 році - 158 014 тис.грн.

Основними показниками фінансових результатів виступають показники рентабельності, оскільки саме ці показники відображають співвідношення прибутку з витратами, обсягами діяльності тощо. На даний момент в літературі немає однозначної думки з приводу конкретних показників, які характеризують оптимальну рентабельність діяльності страхової компанії. Тому доцільно було

б виділити з них декілька основних: рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність продаж.

Розрахуємо ці 3 показника рентабельності страхової компанії за три останні роки, дані у Таблиці 2.8.

Таблиця 2.8.

Показники рентабельності компанії за 2020-2022 рр.

Показник	2020 р	2021 р	2022р	Абсолютне відхилення	
				2021/ 2020	2022/ 2021
Рентабельність капіталу, %	37,79	20,72	13,03	-17,07	-7,69
Рентабельність активів, %	11,99	6,01	4,01	-5,98	-2
Рентабельність продаж, %	14,69	6,06	5,58	-8,63	-0,48

Проаналізувавши ці показники рентабельності компанії помічаємо повільне спадання рівня цих показників. Найрізкіший спад показників рентабельності відбувся у 2021 році у порівнянні 2020 роком. Хоча показник рентабельності капіталу впав також у 2022 році, але у показників рентабельності активів і продаж не було таких різких змін.

Для роботи з клієнтами страхова компанія «УНІКА» використовує програму IStudio. Це така зведена база страхування Insurance Studio» (IStudio) – це спеціалізована система автоматизації та управління бізнес-процесами багатofilійної страхової компанії. Адже її працівники компанії працюють з своїми клієнтами безпосередньо в офісі компанії так і у дистанційному режимі. Insurance Studio забезпечує автоматизовану роботу страхової компанії, дозволяє ефективно взаємодіяти з мережею філій та агентів страхових компаній за допомогою підтримки онлайн-роботи в системі, вирішує завдання оформлення та супроводу договорів страхування. Для нестандартних умов реалізовано процедуру андеррайтингу через вбудовану систему електронного документообігу.

Отже, діяльність страхової компанії потребує систематичного аналізу стану своєї діяльності для забезпечення ефективного управління ризиками та фінансової стабільності.

2.2. Аналіз страхових виплат і премій зі страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів страхової компанії «УНІКА»

Розглянемо роботу страхової компанії «УНІКА» з такого виду страхування, як страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Отже страхова компанія «УНІКА» є однією з провідних страхових компаній в Україні. Вона активно слідкує за інноваціями у сфері страхування. Прикладом є активне використання електронних полісів страхування. Такий формат полісу можна легко оформити на сайті компанії. Також якщо майбутній клієнт спочатку захоче дізнатись скільки буде коштувати автоцивілка, то він може скористатись калькулятором, який є на сайті компанії, щоб дізнатись вартість свого полісу чи скористатись консультацією, яку надає страховик залишивши заяву на сайті.

У разі настання страхового випадку власники полісів можуть проконсультуватись щодо своїх подальших дій для отримання страхової виплати чи звернутись до найближчого офісу страхової компанії.

«Страхування ОСЦПВ (Автоцивілка) – це надійна можливість захистити себе від раптових фінансових проблем у разі ДТП з Вашої вини, а також компенсувати витрати потерпілому. Але якщо потерпіла сторона – це Ви, то відтепер послуга прямого врегулювання від УНІКА дозволяє отримати виплату в своїй компанії та уникнути цілого ряду проблем» - таким чином наголошується на важливість даного виду страхування на офіційному сайті страхової компанії [27].

Спочатку розглянемо в загальному, як страховики здійснюють страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів:

- оцінка ризику;

- встановлення страхових тарифів;
- встановлення покриття;
- регулювання страхових випадків;
- моніторинг ризику.

Оцінка ризику пов'язана з аналізом ризику, який стосується конкретного водія, автомобіля та його характеристик.

Встановлення страхових тарифів відбувається на основі оцінки ризику, страхова компанія встановлює тарифи, що визначають страхову премію, яку страхувальник повинен заплатити за страховий поліс.

Встановлення покриття страховою компанією демонструє, що вона може покрити у разі настання страхового випадку.

Для врегулювання страхових випадків страхувальник повинен повідомити страхову компанію про настання страхового випадку та подати всю необхідну документацію, що отримати відшкодування (якщо цей випадок передбачений умовами договору).

Страхові компанії постійно проводять моніторинг ризику страхових випадків та збитків, пов'язаних з автоцивілкою.

Тепер перейдемо до договорів, які пропонує страхова компанія «УНІКА» в електронному форматі: «простий» договір страхування, добровільний договір та «автоцивілка навпаки».

Отже, «простий» договір страхування відповідальності власників транспортних засобів – це договір у якому його покриття та створення було здійснене відповідно до всіх вимог законодавства і має мінімальне покриття. Добровільний договір страхування відповідальності власників транспортних засобів – тут мають на увазі збільшення ліміту відповідальності, тобто збільшення суми покриття полісом даного виду страхування. «Автоцивілка навпаки» - це договір додаткового захисту. Цей додатковий захист виражається у захисті водія, якщо ДТП не сталось з вини страхувальника. Тоді страхувальник може не чекати на виплату страхової компанії винуватця ДТП, а

звернутись у свою страхову компанію для отримання відшкодування за даним випадком. Такий вид договору включений в автоцивілку багатьма країнами.

Перейдемо до аналізу фінансової частини страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів, а саме до кількості страхових премій, виплат та витрат при здійсненні даного виду страхування у ПрАТ СК «УНІКА» за 2020-2022 р.р.

Отже, проведемо аналіз премій, виплат та витрат страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів за останні 3 роки у ПрАТ СК «УНІКА» наведених у Таблиці 2.9.

Таблиця 2.9.

Аналіз страхових премій, виплат та витрат на страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів ПрАТ СК «УНІКА» за 2020-2022 р.р.

Показники	Рік			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
	2020	2021	2022	2020-2021	2021-2022	2020/2021	2021/2022
Чисті зароблені премії	152 630	151 734	169 485	-896	17 751	99,41	111,69
Чисті виплачені страхові відшкодування	(97 033)	(103 344)	(80 106)	-6 311	23 238	106,50	77,51
Чиста зміна у резерві на покриття збитків	(567)	(7 557)	(21 186)	-6 990	-13 629	1332,8	280,34
Чиста сума понесених витрат на страхові відшкодування	(97 600)	(110 901)	(101 292)	-13 301	9 609	113,62	91,33
Аквізиційні витрати	(27 611)	(24 152)	(29 013)	3 459	-4 861	87,47	120,12
Результат від страхової діяльності до вирахування адміністративних та інших операційних витрат на страхову діяльність	27 417	16 681	39 178	-10 736	22 497	60,84	234,86

Провівши аналіз страхових премій, виплат та витрат ПрАТ СК «УНІКА» за 2020-2022 р.р. можна помітити що сума зароблених страхових премій у 2022 році була найбільшою за даний період і становила 169 485 тис.грн., а найменша кількість страхових премій була у 2021 році - 151 734 тис.грн. Але щодо виплачених страхових відшкодувань то найбільше страхових відшкодувань було сплачено у 2021 році у розмірі 103 344 тис.грн, а найменшу в 2022 році у розмірі 80 106 тис.грн. Витрати які були понесені страховою компанією на

страхові відшкодування у 2020 році становило 97 600 тис. грн., у 2021 році - 110 901 тис. грн., а у 2022 році їхня сума становила 101 292 тис.

Страхові компанії, що займаються обов'язковим страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів повинні бути членами МТСБУ, адже це є обов'язковою умовою здійснення цього виду страхування. «Моторне (транспортне) страхове бюро України є єдиним об'єднанням страховиків, які здійснюють обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів за шкоду, заподіяну третім особам.

Основними завданнями МТСБУ є:

- виконання гарантійних функцій стосовно відшкодування шкоди, завданої третім особам при експлуатації наземних транспортних засобів, відповідно до чинного законодавства України та угод, укладених Бюро з уповноваженими організаціями інших країн зі страхування цивільно-правової відповідальності;
- забезпечення членства України в міжнародній системі автомобільного страхування "Зелена картка" та виконання загальновизнаних зобов'язань перед уповноваженими організаціями інших країн-членів цієї системи;
- управління централізованими страховими резервними фондами, що створюються при Бюро для забезпечення виконання покладених на нього функцій — Фонд захисту потерпілих, Фонд страхових гарантій;
- координація роботи страховиків - його членів у сфері страхування цивільно-правової відповідальності за шкоду, заподіяну третім особам внаслідок дорожньо-транспортної пригоди, як на території України, так і за її межами;
- виконання страхових зобов'язань з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності (у тому числі, за договорами міжнародного страхування) за страховиків-членів Бюро у разі недостатності коштів та майна цих страховиків, що визнані банкрутом та/або ліквідовані;

- співробітництво з органами Міністерства внутрішніх справ України та іншими органами державної влади з питань обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності» [19].

Також МТСБУ що квартално проводить оцінку членів свого товариства та робить їхню індикацію оцінок діяльності. Ці дані можна побачити на сайті МТСБУ.

Отже, страхова компанія «УНІКА» розвивається та робить свої страхові продукти більш зручними та доступнішими для клієнтів. Також у разі настання страхового випадку робить все можливе, щоб допомогти їм отримати відшкодування. Рівень довіри клієнтів до страховика відображається у збільшенні суми зароблених страхових премій компанії, проте страховик має справно сплачувати страхове відшкодування за умовами договору.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЛАСНИКІВ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ

3.1. Розвиток страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні

Після набуття Україною статусу незалежності були перші спроби створення регулятивного законодавства у сфері страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів ще у 1994 році. У 1996 році був затверджений новий закон «Про страхування», який в собі містив основні засади страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Повноцінне законодавче забезпечення цього виду страхування відбулось у 2004 році із прийняттям Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів».

З дати прийняття цього закону страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів постійно вдосконалювалась і розвивалась. Було створено багато non-life страхових компаній серед переліку послуг, що вони надавали знаходилося страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Разом із цим і збільшувалась конкуренція на цьому ринку страхування. Що стимулювало компанії покращувати та розвивати цей страховий продукт та робити його більш доступним для всього населення.

Особливо стан розвитку страхових компаній, які займаються даним видом страхування почав активно змінюватись у технологічній сфері з настанням 2020 року і появи Covid-19. Тоді страховим компанія довелось швидко адаптуватися до нових обставин. Компанії які працювали з клієнтами безпосередньо в офісах довелось змінити напрям свої роботи та почати працювати з ними онлайн.

Як говорив Вячеслав Гавриленко генеральний директор компанії ARX Life в одному зі своїх інтерв'ю: «Ми приступили до активної диджиталізації ще п'ять років тому - ми тоді не усвідомлювали повною мірою, як це буде виглядати, але чітко розуміли, що за цим майбутнє» [15].

«З початку продажів електронних полісів ОСЦПВ і тревел перераховані вище активності втілилися в конкретні рішення, які постійно і поліпшувалися, і дали поштовх іншим продуктам і рішенням: системі управління лідами "Диспетчер", сервісу електронних оплат "Пейментс", віддаленому врегулюванню збитків "Аудасмарт" , пакетній автоцивілці "Все включено", першої версії Вебшопа, нової платформонезалежної фронтенд системі "Аксон".

Після закінчення спалаху пандемії ринок страхування збентежило нове випробування це повномасштабне вторгнення росії на територію України, яке розпочалось 24 лютого 2022 року. Обов'язкове страхування цивільної відповідальності автовласників гідно витримало випробування 2022 роком. Хоч і на території України ведуться військові дії, але законодавство працює і продовжує розвиватись, нові зміни посилять права страхувальників і поставлять під велике питання існування ненадійних страхових компаній.

«За даними НБУ, загальна сума виплат за полісами ОСЦПВ за 9 місяців 2022 року становить 4,8 млрд грн, а це на 4%, або на 1,2 млрд грн менше, ніж за аналогічний період 2021 року. Сума, виплачена страховими компаніями за "автоцивілку" за січень-вересень 2022 року зменшилася на 20% у порівнянні з аналогічним періодом минулого року, якщо переводити ці відсотки у гривні то сума виплат впала на 500 мільйонів гривень і до 2 мільярдів гривень. За розрахунком Бюро автомобільного (транспортного) страхування, за 9 місяців 2022 року кількість договорів ОСЦПВ, укладених страховими компаніями, становитиме 5,2 млн, що на 23% менше, ніж у січні-вересні 2021 року» [10].

«Автоцивілка виявилася досить стабільною. Це пояснюється тим, що цей вид страхування є обов'язковим і автовласники повинні мати поліс. Тож просів цей ринок за 2022 рік несуттєво – десь на 10-20%, і то виключно у кількості проданих полісів. Це насамперед пов'язано з тим, що українцям, які виїхали за

кордон, ОСЦПВ просто не потрібно, адже воно діє тільки на території України» [10].

З іншого боку, міжнародний варіант ринку страхування «Зелена картка» для вітчизняних «автоцивілок» справді розцвів. За дев'ять місяців 2022 року премії, зібрані страховиками з цієї категорії, зросли на понад 136% до 2,84 млрд грн. Денис Ястреб голова Національної асоціації страховиків України (НАСУ) про це казав так: «За 12 місяців 2022 року учасники НАСУ збільшили суму надходжень (за полісами "Зеленої карти" – ред.) на 132% порівняно з аналогічним періодом минулого року, що, безумовно, пов'язано із вимушеною міграцією українців за кордон» [10].

Розглянемо рейтинг страхових компаній України за платежами та виплатами за останній три роки за даними forinsurer.com

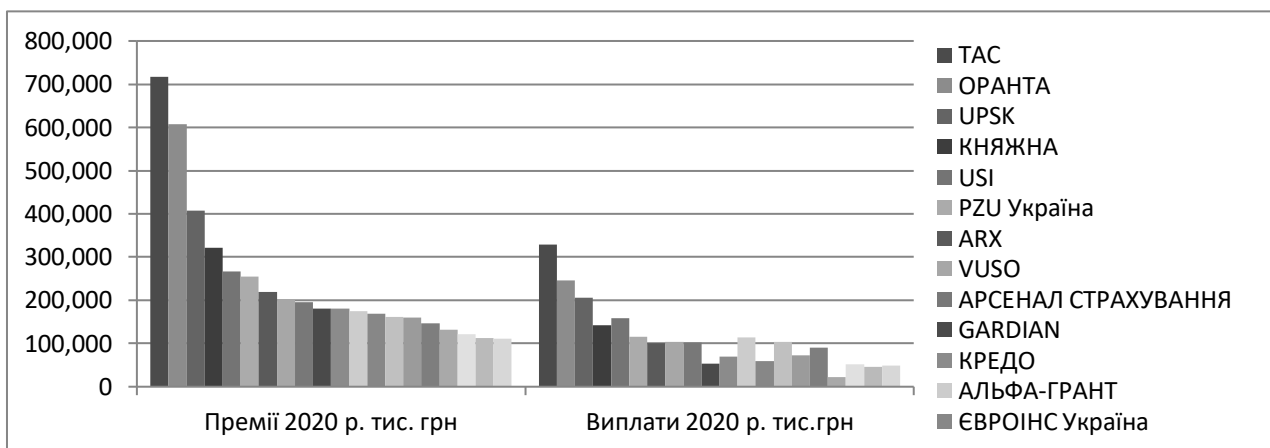

Рис.3.1 Рейтинг страхових компаній за 2020 рік

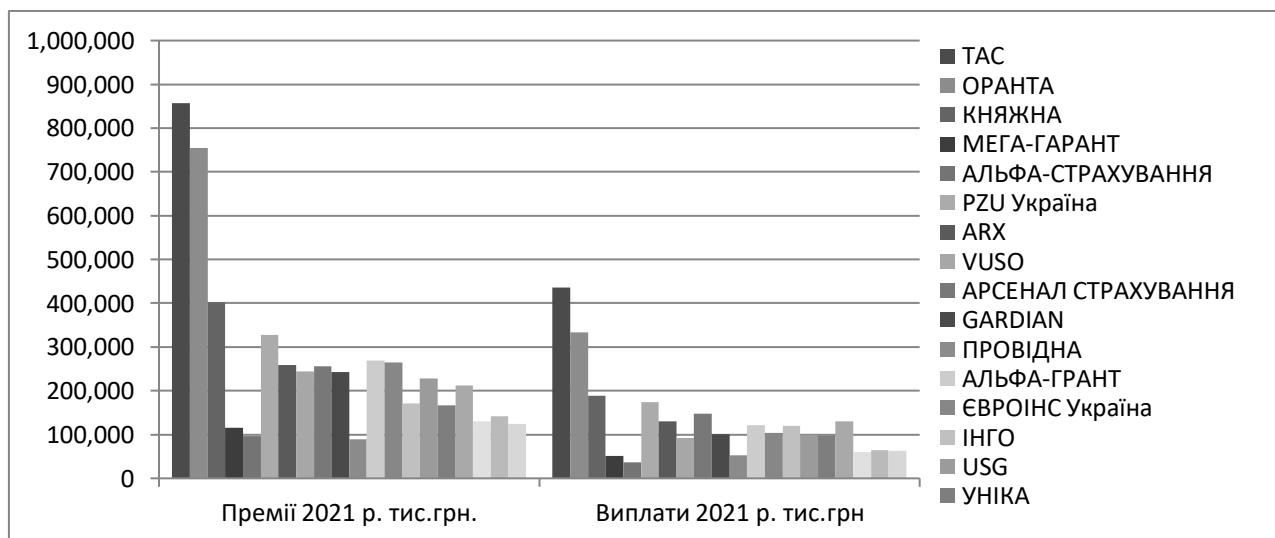

Рис.3.2 Рейтинг страхових компаній за 2021 рік

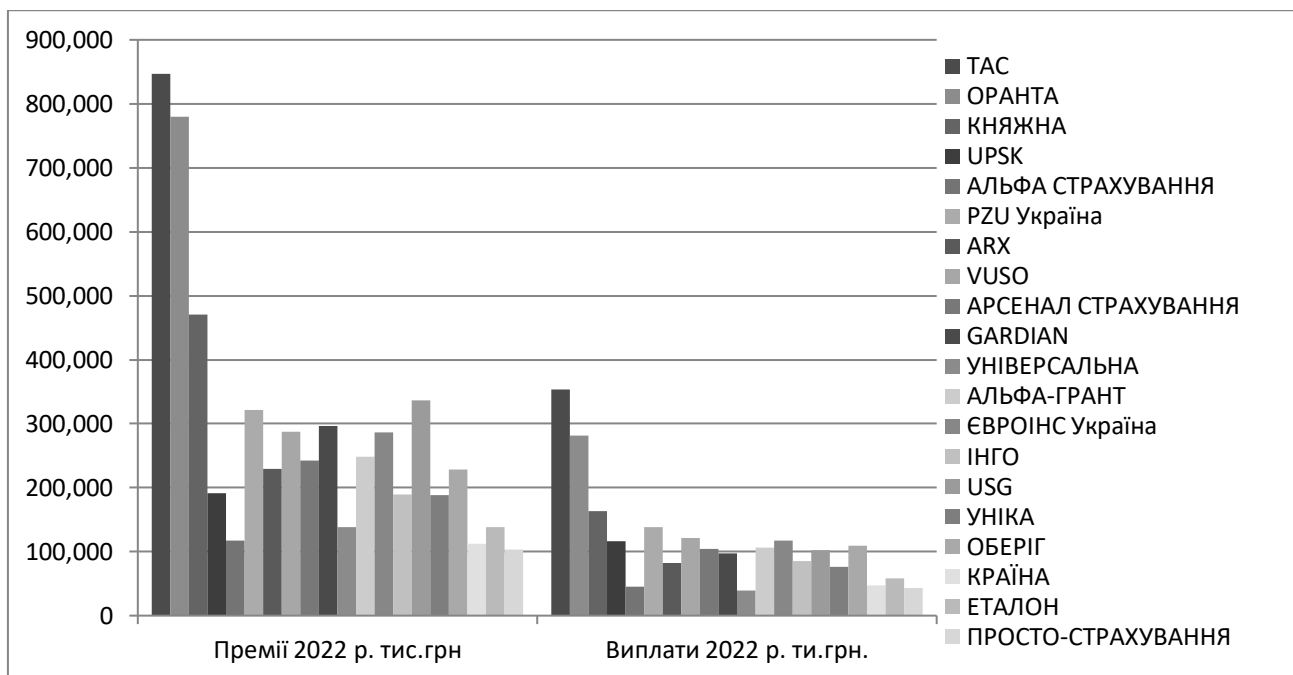

Рис.3.3 Рейтинг страхових компаній за 2022 рік

Розглянувши статистику за останні три роки лідерами у страхуванні цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні є такі компанії: ТАС, ОРАНТА, КНЯЖНА. Вони займають перші місця за кількістю сплачених премій і страхових виплат. Завдяки цій діаграмі можна прослідкувати надійність та стабільність страхових компаній які не покидають цей рейтинг та впевнено тримаються у ньому. «На даний момент НБУ тимчасово призупинив дію ліцензій "Альфа Страхування" та "Мотор-Гарант", а також виключив з держреєстру СК "Провідна" та "ПРОСТО-страхування".»[26]

Кількість страхових компаній в країні постійно змінюється, і тенденція зміни веде до зменшення кількості компаній на страховому ринку. Ці зміни супроводжуються зміною у законодавстві, вимогами щодо роботи страховиків, конкуренція на ринку, тощо. Візьмемо статистику за останні три роки, отже у 2020 році їхня кількість становила 210 компаній, у 2021 році – 155, 2022 році – 128, у травні 2023 року їхня кількість становила – 121. Отже, у підсумку до рейтингу страхових компаній хотілось би навести статистику НБУ про кількість українських страхових компаній їхні активи, капітал, премії, виплати, тощо.

Таблиця 3.1

Головні показники функціонування страхового ринку України [20]

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік
Кількість зареєстрованих страхових компаній	210	155	128
Активи за балансом	64920,2	64209,2	70298,3
Сплачений статутний капітал	9748,1	7923,7	6716,8
Страхові резерви	34193	36555,7	41000,6
Валові страхові премії	45175,9	49708	39661,8
Валові страхові виплати	14853,6	17958,3	13001,4
Обсяг страхових платежів, належних перестраховикам	8487,4	8623	4250,7

Отже, як ми бачимо з наведених даних, разом із зменшенням кількості страховиків зменшується і обсяг статутного капіталу страховиків. У 2022 році у зв'язку з війною зменшились також і обсяги залучених страхових премій та здійснених виплат.

Щодо розвитку страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів, то слід звернути увагу на технологічний процес, адже він не стоїть на місці, як і в сфері машинобудування, тому що вони вливають на автоцивілку. Адже з'являються нові автоматичні системи безпеки, електронні пристрої контролю за водінням та збільшення використання транспорту на альтернативних джерелах енергії, сприяють зменшенню ризиків на дорозі. Але поряд із тим є багато інших ризиків які можуть виникнути, наприклад поява машин які можуть їхати за допомогою ІТ-технологій на автопілоті у разі системного збою і настання страхового випадку, як буде відбуватись відшкодування?

Тому потрібні постійні вдосконалення страхових продуктів спрямовані на забезпечення кращого захисту для клієнтів та відповідності їх потребам що змінюються у сфері страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Адже постійне вдосконалення страхового продукту є складовою розвитку сфери страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.

Страхові компанії постійно працюють над удосконаленням свого полісу страхування. Можна виділити кілька аспектів його удосконалення:

- удосконалення умов полісу;
- використання технологій;
- персоналізація рішень;
- швидке та ефективне врегулювання збитків;
- оновлення продукту страхування;
- інформаційна підтримка.

До удосконалення умов договору можна віднести зміни умов полісу, для забезпечення кращого захисту клієнта. Наприклад, можна збільшити ліміти відповідальності, запровадити додаткове страхування, знизити франшизу або надати додаткові послуги, такі як допомога на дорозі чи юридична підтримка.

Страхові компанії використовують сучасні технології для поліпшення страхових продуктів. Наприклад, вони можуть використовувати аналітику даних і штучний інтелект для оцінки ризиків, встановлення тарифів та вирішення заявок. Це допомагає забезпечити ефективніше та точніше обслуговування клієнтів.

Персоналізація рішень дає можливість надати послуги, які будуть більше враховувати потреби та особливості кожного клієнта. Це означає можливість розробки індивідуальних страхових пакетів, пропозицій зі знижками, спеціальні умови для певних категорій водіїв тощо.

Швидке та ефективне врегулювання збитків є важливим аспектом для страхової компанії. Це означає спрощення процесу подання заяви, швидку оцінку збитків та виплату відповідного відшкодування. Використання технологій, таких як мобільні додатки для подання заявок та електронне оцінювання збитків, може допомогти прискорити цей процес.

Оскільки сфера страхування транспорту постійно змінюється, як і з'являються все нові ризики потрібно постійно проводити оновлення страхових продуктів. Страхові компанії повинні виявляти нові тренди та ризики та

оновлювати свої продукти, щоб вони відповідали сучасним вимогам та потребам клієнтів.

Також одним з аспектів розвитку сфери страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів є взаємодія з іншими державними органами, зокрема з органами внутрішніх справ та дорожніми службами. Це дозволить в розслідуванні дорожньо-транспортної пригоди та швидко вирішувати спірні питання стосовно страхування та компенсації збитків.

Важливою частиною страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів про яку не потрібно забувати є якісне обслуговування страховою компанією та взаємодовіра між страхувальником та страховиком.

Щодо якості обслуговування це вміння правильно підібрати такий страховий продукт, який потрібний клієнтові. Взаємодовіра є важливим чинником між страхувальником і страховиком, тобто страховик може покладатись на страхувальника, що він буде дотримуватись умов договору і правил дорожнього руху для зменшення ризику настання страхового випадку, а страхувальник може бути впевнений що у разі настання страхового випадку страховик виплатить страхову суму третій особі якій завдав шкоди.

3.2. Зарубіжний досвід страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів

Важливу роль у розвитку страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів в Україні відіграє зарубіжний досвід і розвиток у цій сфері страхування. Зарубіжні страховики у напрямку страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів вивчають ринок, загальні тенденції та ризики, пов'язані з автотранспортом. Вони також співпрацюють зі страхувальниками та правоохоронними органами, щоб забезпечити високий рівень страхового покриття та зменшити ризик шахрайства.

Іноземні страхові компанії також активно використовують технології для покращення своїх послуг та залучення нових клієнтів. Наприклад, компанії використовують технологію інтернет речей (IoT – технологія підключення пристроїв чи сенсорів для збору даних з метою оцінки ризиків) для збору даних про водіння та стан транспортного засобу. Це дозволяє їм прогнозувати можливі аварії та покращувати умови страхування. Зарубіжні страховики також активно застосовують дисконтні програми для водіїв, які демонструють безпечну практику водіння, та пропонують спеціальні страхові пакети для молодих водіїв, щоб зменшити ризики на дорозі та максимально захистити водіїв по відношенню до інших учасників дорожнього руху. Загалом, іноземні страховики у сфері автоцивілки мають досвід та можливості для забезпечення високоякісного страхування та захисту клієнтів. Вони також впроваджують нові технології та програми, спрямовані на зменшення ризиків та підвищення безпеки дорожнього руху.

Але все ж таки досвід страхування у цій сфері в кожній країні відрізняється. Прикладом можна навести такі країни як Канада, Велика Британія, Польща, країни Прибалтики, Австрія, США та багато інших країн.

Страхування відповідальності є обов'язковим у Канаді та забезпечує фінансовий захист страхувальника, якщо страхувальник несе відповідальність за шкоду чи збитки, завдані третьою стороною. «У багатьох провінціях запроваджено так звані програми «без вини», згідно з якими жертви ДТП можуть звернутися до страхових компаній для покриття травм, спричинених ДТП, незалежно від того, чи були вони винні. Слід зазначити, що існує багато типів цих схем, і майже кожна провінція має свою власну схему, кожна зі своїми особливостями. Описана вище схема без вини була введена в Онтаріо в 1990 році та була переглянута в 1994 і 1996 роках. Основні завдання цих програм – скоротити витрати страхових компаній і полегшити процес врегулювання збитків» [22].

Страхування від пошкоджень транспортних засобів є добровільним, за винятком Манітоби та Саскачевану. Якщо водій не оформляє таку страховку і

аварія є повністю його відповідальністю, страхова компанія не виплачує жодної компенсації за пошкодження автомобіля. Середні річні чисті премії приватних автостраховальників становлять 11,3 мільярда доларів США, у порівнянні з 4,1 мільярда доларів у страховиків автобусів.

«У Великій Британії найбільша страхова компанія NORWICH UNION розпочала випробування нової системи страхування автомобілів, де сам автомобіль передає необхідну інформацію страховій компанії через комп'ютер. До кінця 2004 року п'ять тисяч англійських автомобілів будуть оснащені експериментальною системою, яка включає "чорний ящик", супутникову навігаційну систему OP8 і модуль мобільного зв'язку. Ця система реєструє дані про переміщення автомобіля, такі як частота використання, середня та максимальна швидкість, тривалість і відстань поїздок, а навіть дороги, по яких власник їздить. Ці дані автоматично передаються в центральний комп'ютер страхової компанії» [22].

У Італії, де кількість автомобілів становить 43 млн, за даними Національної асоціації страхових компаній, щороку викрадаються 190 тис. автомобілів. З них лише 54% вдається відшукати. За статистикою, найбільш популярними серед злодіїв в Італії є Audi четвертої серії та Nissan. Незаконний автомобільний ринок контролює організована злочинність, тому Європарламент пропонує посилити співробітництво між страховими компаніями та поліцією для боротьби з викраденнями. Також рекомендується країнам ЄС співпрацювати з країнами, де викрадені автомобілі збутові ринки. На основі американського досвіду, поліція почала активно впроваджувати електронні пристрої, які допомагатимуть у виявленні злодіїв автотранспорту. За допомогою цих систем можна буде відстежувати викрадений автомобіль та дистанційно керувати ним, наприклад, вимикати двигун або блокувати двері. За думкою поліції, така система допоможе зменшити кількість викрадень. Страхові компанії вже підтримали проект і виділили кошти на придбання подібних автомобільних пасток поліції.

«У минулому році в США було викрадено близько 1,3 млн. автомобілів, що означає, що викрадають автомобіль у США приблизно кожні 25 секунд.

Безумовно, цікавим є досвід Прибалтики, яка має схожу точку відліку у своєму розвитку. Він свідчить про те, що найпопулярнішими видами страхування на ринках є страхування КАСКО, страхування цивільної відповідальності та страхування майна» [22].

Варто відзначити, що в 2020 році в Естонії частка страхування автотранспортних ризиків склала 66,4%, в Латвії - 45,6%, а в Литві - 61%, що в цілому перевищує 50%. Деякі страхові компанії навіть мають частку автотранспортних ризиків у своєму портфелі до 79%. За думкою Європейської Ради, на сьогоднішній день немає підстав для підвищення вартості страховок. Перед вступом Латвії до ЄС багато продавців автомобілів передбачали зростання цін на автомобілі, але зараз, рекламуючи свої товари, заявляють, що ціни не змінилися. Таким чином, страхові компанії маніпулюють громадськістю та сподіваються, що споживачі відреагують на такі заяви своїми гаманцями.

Для поліпшення дорожньої ситуації на латвійських дорогах Рада з безпеки дорожнього руху пропонує внести зміни в законодавство. Ці зміни передбачають конфіскацію автомобілів за різноманітні порушення і введення диференційованих премій за страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів в залежності від кількості отриманих ними штрафних балів.

«Зміни в системі страхування відповідальності автовласників означатимуть, що страхові ставки для водіїв, які порушують правила дорожнього руху, будуть вищими, ніж для інших учасників дорожнього руху. Досвід показав, що розмір страхових премій є потужним стимулом для водіїв. Експерти вважають, що введення такої системи "бонус-малус" в страхуванні слід прискорити за допомогою адміністративних заходів. Багато страхових компаній зазначають, що навіть при незначних ДТП присутність дорожньої поліції є необхідною, а це у більшості випадків неможливо» [22].

На сьогоднішній день страхові компанії в Австрії мають доступ до бази даних, яка охоплює транспортні засоби понад 60 виробників автомобілів. Головне завдання страхового ринку полягає в зниженні збитковості при вирішенні страхових вимог і збереженні лояльності клієнтів. Все це можна досягти за допомогою справедливого та належного вирішення страхових претензій, зменшення витрат на їх обробку і скорочення часу вирішення. Сучасні технології пропонують широкий спектр інструментів і послуг для використання в галузі страхування, а Інтернет є одним з найцікавіших та передових засобів. Використання Інтернету надає можливість автоматизувати весь процес страхового вирішення. Вдосконалені спільні дії з правоохоронними органами, зокрема з дорожньою поліцією, щодо підготовки документів про страхові випадки, також мають велике значення.

«Механізм автотранспортного страхування в Польщі дещо складний. Визначення збитку здійснюється в спеціалізованих Центрах з ліквідації збитків та обслуговування ризиків. Ці центри є спеціально побудованими установами, які мають дві групи робочих місць. У першій групі працюють фахівці з "загальної сегментації", а в другій - з "технічної сегментації" збитків. Під сегментацією розуміється розчленування випадку на окремі частини, які можна класифікувати як загальні або технічні, і їх подальше зіставлення з заявою потерпілого або застрахованої особи, протоколом і фотографіями дорожньо-транспортного пригоди та оглядом автомобіля. Після сегментації заповнюються дві інформаційні таблиці, які містять від 8 до 12 запитань або показників. Кількість і зміст цих запитань залежить від виду страхування, такого як обов'язкова цивільна відповідальність, автокаско, вантажівка тощо. Кожен показник має певну кількість балів» [22]

Основним завданням фахівців з технічної сегментації є огляд автомобіля і визначення відповідності його пошкоджень опису або обставинам пригоди. Після цього заповнюється Відомість технічної сегментації. Варто зауважити, що орієнтовні вартості автомобілів і збитків є типовими для польського ринку

автостраховання. Останній показник, так само як і при складанні Відомості загальної сегментації, базується на інтуїції та досвіді [22].

Таким чином, у більшості країн страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів є обов'язковим, як і в Україні. Варто зазначити, що страховий ринок України повинен імплементувати позитивний міжнародний досвід у сфері страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів, зокрема з таких країн як Польща, Італія і Австрія.

3.3. Впровадження нових технологій у сферу страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів

Розвиток сучасних технологій охоплює всі економічні сфери діяльності, і сфера страхування не є виключенням. Впровадження нових технологій у сферу страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів дозволяє поліпшити процеси страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. За впровадження нових технологій у сфері страхування відповідає Іншуртех (Insurtech).

Іншуртех – це інноваційні продукти та сервіси у страхуванні. Його використовують для оптимізації та поліпшення процесів у галузі страхування. Основними цілями Іншуртех є спрощення та вдосконалення страхових процесів, підвищення ефективності та зручності для клієнтів, а також впровадження нових моделей страхування. Наприклад, використання штучного інтелекту та аналітики даних може допомогти в оцінці та управлінні ризиками, а автоматизація процесів спростить видачу страхових полісів та врегулювання збитків. Також він потрібний для:

- суттєвого спрощення бізнес-процесів страхової компанії, починаючи від укладання договору, отримання страхових виплат, закінчуючи пост продажним обслуговуванням.

– впровадження цифрових технологій в звичайні страхові продукти дозволяє завойовувати довіру аудиторії віком від 18 до 35 років, яка не занадто схильна до співпраці зі страховими компаніями старого «зразка».

– цифрові технології дозволяють економити час та кошти, як клієнтів, так і страхових компаній.

Іншуртех також може сприяти розвитку нових видів страхування, таких як підписне страхування (онлайн-страхування на короткий період часу), мікрострахування (страхування на невеликі суми) та інші інноваційні продукти. Україна також активно розвиває галузь іншуртеху, деякі страхові компанії впроваджують цифрові рішення та технології, щоб поліпшити свої послуги та бути ближче до клієнтів. Також він об'єднує інноваційні підходи, такі як штучний інтелект, аналітика даних, блокчейн, автоматизація процесів та інші технології, для удосконалення страхових послуг та взаємодії з клієнтами.

Можна зазначити що масовий перехід консервативного-паперового типу роботи страхової до переходу на переважно електронний формат оформлення договорів страхування припав на період 2020 року. Адже під час карантину а тепер і війни страхові компанії стараються все більше перейти у формат дистанційної роботи та більшість процесів автоматизувати.

Отже ключовими аспектами введення інноваційних технологій у сферу страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів є:

- технологія телематики;
- штучний інтелект;
- мобільні додатки;
- криптовалюти і блокчейн;
- кіберстрахування.

«Телематика - це область, що поєднує телекомунікації та інформаційні технології з моніторингом транспортних засобів. Телематика включає в себе використання пристроїв, які збирають дані про поведінку водія та характеристики автомобіля. За допомогою датчиків і GPS-технологій

збираються дані про швидкість руху, прискорення, гальмування, кути повороту та інші параметри та фактори які можуть плинати на ризик аварії. На підставі цих даних страхові компанії можуть пропонувати індивідуальні тарифи, залежно від рівня ризику, що пов'язаний з кожним конкретним водієм» [31].

Використання штучного інтелекту та аналітики даних дозволяє страховикам аналізувати великі масиви даних про страхувальників і виявляти залежності та закономірності. Наприклад, за допомогою аналітики даних можна виявити фактори, що впливають на ймовірність настання страхових випадків, і розробити індивідуальні підходи до встановлення страхових премій.

Страховики активно розробляють мобільні додатки для спрощення процесу страхування. Ці додатки дозволяють клієнтам зручно подавати заявки на страхування, подавати заяви, спілкуватися зі страховиками та отримувати сповіщення про сплату страхових платежів. Такі додатки полегшують доступ до страхових послуг та підвищують рівень задоволеності клієнтів.

Впровадження криптовалют та технології блокчейн може забезпечити більш безпечні та ефективні транзакції в галузі страхування. Наприклад, використання "розумних" контрактів на основі блокчейн може автоматизувати процеси виплати страхових виплат при виконанні певних умов [33; 16].

Розвиток кіберстрахування пов'язаний зі зростанням загроз кібербезпеки. Страховики впроваджують нові технології для оцінки ризику кібератак та забезпечення захисту клієнтів у разі настання кіберподії. Наприклад хакер може спробувати отримати несанкціонований доступ до системи безпеки автомобіля, змінити параметри повітряних подушок безпеки, гальмівної системи або інших систем, що можуть призвести до небезпеки для пасажирів [33].

Страхові компанії можуть заохочувати власників транспортних засобів до встановлення автоматичних систем безпеки. Такі системи оснащені системами попередження зіткнень або системи керування стабільністю, може допомогти уникнути аварій та знизити ризик. Це можна зробити за допомогою надання знижок на такі системи.

«Впровадження цифрових технологій в Україні має свої особливості, а спектр іншуртех-проектів не надто великий, в умовах діджиталізації, основними трендами для сфери страхування в Україні стануть:

- використання штучного інтелекту та машинного навчання для більш ефективної сегментації клієнтів;
- трансформація продуктів у формат електронних полісів;
- використання мобільних додатків;
- блокчейн-технології для управління даними, що допоможуть забезпечити безпеку даних та мінімізувати ризики шахрайства;
- розвиток співпраці між страховими компаніями та іншуртех-стартапами;
- платформізація – використання платформ для оптимізації бізнес-процесів» [33].

Сподіваємось, що незабаром на нашому страховому ринку з'являться і більш глибокі іншуртех-стартапи, наразі український страховий ринок сконцентрований на максимальному переході в онлайн, що теж дуже важливо та актуально в сучасних умовах.

ВИСНОВКИ

Після проведення дослідження можна зробити наступні висновки.

Обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів є невід'ємною складовою галузі страхування відповідальності. При здійсненні обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів страховик повинен керуватись Законом України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів», Законом України «Про страхування» і т.п. Метою здійснення цього виду страхування є покриття страхових ризиків та забезпечення відшкодувань у разі завдання шкоди третім особам у разі виникнення ДТП.

Є два основних види договорів обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів: внутрішній (ОСЦПВ) та міжнародний (зелена картка).

Призначенням ОСЦПВ є захист страхувальника від фінансових втрат у разі настання ДТП. Основними критеріями, що характеризують його призначення є законодавчі вимоги до страхувальника, фінансовий захист, зростання усвідомленості ризику та інші.

В основі механізму здійснення страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів є оформлення полісів та здійснення відшкодування. Для оформлення полісу ОСЦПВ потрібно подати певний перелік документів та сплатити страхові внески страховикові.

Для отримання страхової суми після настання страхового випадку потрібно подати документи, що підтверджують факт настання цього випадку. Сума виплат буде залежати від шкоди, яка була заподіяна постраждалій особі: пошкодження майна, завдання фізичної чи моральної шкоди.

Як об'єкт дослідження в даній роботі ми обрали ПрАТ «Страхова компанія «УНІКА». Під час цього дослідження було проведено аналіз стану страхової компанії. Дана страхова компанія входить до складу австрійської

компанії UNIQA Insurance Group, а більша частина її капіталу складається з іноземних інвестицій. Вона має 31 ліцензію на здійснення різних видів страхування, серед яких є ліцензія на здійснення обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.

Кількість активів страховика зросла порівняно з попередніми роками. За 2021 рік відбулося збільшення активів на 16,66% порівняно з 2020 роком, а 2022 року це збільшення становило 29,49% порівняно з 2021 роком. Щодо пасивів сума зареєстрованого капіталу страхової компанії становить 155 480 тис. грн. Проте загальна сума капіталу зростає щорічно завдяки нерозподіленому прибутку. Загальна кількість зобов'язань також кожного року зростає у 2020 році їхня сума становила 1 809 184 тис.грн, у 2021 році - 2 157 886 тис.грн і у 2022 році зросла до 2 722 517 тис грн.

Дохід від страхових премій є основою страхової діяльності компанії, тому його зростання має вагоме значення. За останні три роки сума чистих зароблених премій збільшилася на 46,62% у періоді з 2020 року до 2021 року, але у 2022 році спостерігалось зниження на 52,65% порівняно з 2021 роком. Щодо витрат, то головним у цьому розділі є чисті понесені витрати за страховими виплатами, їхня сума у 2020 році становила 908 741 тис.грн., у 2021 році їхня кількість зросла до 1 261 072 тис.грн., але вже у 2022 році вона зменшилась до 1 013 143 тис.грн.

Страхова компанія «УНІКА» є однією з тих компаній, які активно слідкують за інноваціями у сфері страхування. Вони стараються створювати нові страхові продукти для покриття потреб своїх клієнтів та покращують вже існуючі свої страхові продукти.

Якщо провести аналіз страхових премій, виплат та витрат на страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів досліджуваної компанії за 2020-2022 р.р. то найбільший обсяг страхових премій за цей період становив 169 485 тис. грн., а найменший обсяг було зафіксовано у 2021 році та становив 151 734 тис. грн. Водночас, щодо виплачених страхових відшкодувань, найвищу суму було відшкодовано у 2021 році, а саме 103 344

тис. грн., тоді як найнижча сума відшкодування була у 2022 році і склала 80 106 тис. грн.

Введення нових змін у законодавстві відображаються на страховому ринку, якщо у 2020 році кількість страхових компаній становила 210, то у кінці 2022 року їхня загальна кількість становила 128 компаній. Щодо лідерів серед продажів автоцивілки протягом останніх 3 років на здають свої позиції такі компанії: ТАС, Оранта і Княжа.

При вдосконаленні страхового продукту страхові компанії можуть зосередитись на таких декількох основних аспектах: удосконалення умов договору, використання технологій, швидке та ефективно врегулювання збитків, оновлення продукту страхування, персоналізація рішень, оновлення продукту страхування.

Великий вплив на розвиток страхування має зарубіжний досвід страхових компаній. Зарубіжні страхові компанії активно стараються покращити свої страхові продукти для клієнтів. Кожна країна відрізняється своїми підходами до захисту та визначення вартості тарифів з обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів за допомогою інновацій.

Впровадження нових технологій у сферу страхування відображається в іншуртеху, адже він об'єднує інноваційні підходи, такі як штучний інтелект, аналітика даних, блокчейн, автоматизація процесів та інші технології, для удосконалення страхових послуг та взаємодії з клієнтами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гаврилюк В.А. Особливості страхування криптовалют в Україні. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку економіки України*. 2019. С.107-109 URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/326327496.pdf> (дата звернення 20.05.2023)
2. Говорушко Т.А. Страхові послуги. 2-е видання перероблене та доповнене: монографія / Центр учбової літератури. Харків. 2018. С. 176 – 193.
3. Дії осіб у разі настання ДТП, яка може бути підставою для здійснення страхового відшкодування. *Фінансова освіта громадян*: веб-сайт URL:http://www.finosvita.com.ua/ua/useful_info/Fnansova-gramotnst/Strahov-poslugi/Avtocivlka/D-osb-u-raz-nastannya-DTP-yaka-mozhe-buti-pdstavoyu-dlya-zdysnennya-strahovogo-vdshkoduvannya.htm (дата звернення 01.03. 2023)
4. Документи для оформлення автоцивілки (ОСЦПВ) Oh.ua: веб-сайт URL:<https://oh.ua/ua/news/dokumenty-dlya-strakhovaniya-osago/> (дата звернення 08.03.2023)
5. Друге життя "автоцивілки". Чому 2023 рік приведе до перезавантаження ринку ОСАЦВ. delo.ua: веб-сайт URL:<https://delo.ua/insurance/druge-zittyu-avtocivilki-comu-2023-rik-privede-do-perezavantazennya-rinku-osacv-411057/> (дата звернення 29.03.2023)
6. Залетов О.М., Кнейслер О.В., Стецюк В.М., Толстенко О.Ю.. Автомобільне страхування в системі безпеки дорожнього руху : монографія / за ред. О. М. Залетов. Київ: Міжнародна агенція „BeeZone”, 2012. 509 с.
7. Заруба О.Д. Страхова справа. Київ. Знання. 2015. 321с.
8. Зарубіжний досвід автотранспортного страхування. Forinsurer: веб-сайт.URL:<https://forinsurer.com/public/06/03/06/2198> (дата звернення 10.03.2023)
9. Ільчук В.П., Парубець О.М., Сугонятко Д.О. Інноваційні підходи до розвитку ринку кіберстрахування в Україні. *Ефективна економіка*. 2018. № 5, URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/5.pdf (дата звернення 17.05.2023)

10. Інформація і звітність страхової компанії «УНІКА». UNIQA: веб-сайт URL: https://uniqa.ua/initial_data/ (дата звернення 03.04.2023)
11. Іншуртех - нове слово в страхуванні, без якого вже не обійтися. *Економічна правда*: веб-сайт URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/02/9/670823/> (дата звернення 01.04.2023)
12. Іншуртех ReIm запускає перестрахове покриття для криптовалютних компаній. Forinsurer: веб-сайт URL: <https://forinsurer.com/news/22/04/18/41138> (дата звернення 05.04.2023)
13. Карлін М. І., Івашко О. А., Проць Н.В. Страхування і страховий ринок. монографія/ ред.. Карлін М. І. Київ. 2018. (дата звернення 25.03.2023)
14. Кащенко Н.С. Перспективи розвитку страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Одеса, 2019. URL: <https://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/62-tridtsyat-persha-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/775-perspektivi-rozvitku-strakhuvannya-tsivilnoji-vidpovidalnosti-vlasnikiv-nazemnogo-transportu> (дата звернення 18.03.2023)
15. Лісова В.П. Оцінка результатів діяльності страхової компанії. Київ: НАУ, 2008. 206 с.
16. Моторне (транспортне) страхове бюро України. URL:<https://mtsbu.ua/ua/> (дата звернення 13.05.2023)
17. НБУ URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення 13.05.2023)
18. Оскар Р. С. Діяльність Моторного (транспортного) страхового бюро України у 2019-2020 роках. *Проблеми розвитку страхування в Україні* 2022. № 3. С. 74 – 80. URL: <https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/02/Studentskyu-zbirnyk-Vyp-3-2022-DRUK-1.pdf#page=74> (дата звернення 15.03. 2023)
19. Офіційний сайт Вікіпедія. – Режим доступу: URL:https://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page. (дата звернення 16.04.2023)

20. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України від 17 серпня 2022, № 1961-IV / Верховна Рада України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15#n379> (дата звернення 08.03.2023)
21. Про страхування: Закон України від 29 грудня 2022 р. № 1909-IX / Верховна Рада України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (дата звернення 11.03.2023)
22. Рейтинг страхових компаній України ОСАЦВ. Forinsurer: веб – сайт. URL: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife/22/12/38> (дата звернення 18.03.2023)
23. Страхова компанія «УНІКА» URL: <https://uniqa.ua/> (дата звернення 20.03.2023)
24. Телематика в страхуванні допоможе надавати клієнтам індивідуальне страхове покриття. Forinsurer: веб-сайт. URL: <https://forinsurer.com/news/22/07/21/41524> (дата звернення 31.04.2023)
25. Терещенко Т.Є. Самокиш М.О. Страхування цивільно-правової відповідальності та чинники його розвитку в Україні. *Економіка і суспільство*. 2018 URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/176.pdf (дата звернення 10.04.2023)
26. Третяк Д.Д., Поруба Я.С. Інноваційні технології в автострахуванні *Економічна наука*. 2019. С. 30 – 36 URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/1_2019/7.pdf (дата звернення 15.03.2023)
27. Цуркан І. М., Остапенко А. О. Фінансова стійкість страхової компанії та ключові умови її забезпечення. *Ефективна економіка*. 2020. №4 URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2020/57.pdf
28. Шубенко, І. А. Тенденції діджиталізації на страховому ринку України. *БІЗНЕСІНФОРМ*. № 2. 2020. С. 273–279. URL: business-inform-2020-2_0-pages-273_279.pdf (дата звернення 11.04. 2023)
29. Що зміниться для водіїв з прийняттям нового закону про "автоцивілку". *Економічна правда*. 2021 URL:

<https://www.epravda.com.ua/columns/2021/09/13/677739/> (дата звернення 11.04 2023)

30. Які існують пільги . URL: https://mtsbu.ua/ua/for_consumers/96536/96547/ (дата зведення 22.04.2023)

31. IStudio URL: https://istudio.uniqa.ua/IS_WebUI/logon.aspx (дата звернення 25.03.2023)

32. John Dahrenberg. Liability insurance (дата звернення 10.03.2023)

33. Martin Hellender «Liability insurance as a behavioral instrument: the case of automobile insurance» (дата звернення 08.03.2023)

34. Peter Lawson Financial risk management of insurance companies (дата звернення 10.03 2023)

35. Robert Clayton «Carolina Academic Press» 6th edition June 1. 2018 (дата звернення 06.03. 2023)

36. Vitaliia Skryl, Alina Hlushko. Insurtech: new opportunities for the development of the insurance market. *Економіка безпеки держави та суб'єктів господарювання*. 2023. С. 144 – 151. URL:<http://journals.nupp.edu.ua/eir/article/view/2877/2283> (дата зведення 26.03.2023)

АНОТАЦІЯ

Лучик О. П. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів: стан та перспективи розвитку. Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа і страхування. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2023.

У кваліфікаційній роботі розкрито теоретичні основи страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів, оцінено стан, страхові премії та виплати страхової компанії «УНІКА» у 2020-2022 роках, обґрунтовано процес впровадження нових технологій у сферу страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.

Ключові слова: страхування, страхові виплати, автоцивілка, страхові премії, страховий випадок.

SUMMARY

Luchyk O. P. Civil liability insurance of vehicle owners: status and development prospects. Manuscript. Thesis for obtaining the first (bachelor) level of higher education in specialty 072 – Finance, banking and insurance. Yuri Fedkovich Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2023.

The bachelor thesis revealed the theoretical foundations of the civil liability insurance of vehicle owners, assessed the state, insurance premiums and payments of the insurance company "UNIKA" in 2020-2022, substantiated the process of introducing new technologies in the field of civil liability insurance of vehicle owners.

Key words: insurance, insurance payments, Motor Liability Insurance, insurance premiums, insured event.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання чужих ідей, результатів і текстів наукових досліджень мають посилання на відповідне джерело.

_____ О. П. Лучик